

Cuprins

Abrevieri.....	XXV
Titlul I. Noțiuni generale.....	1
Capitolul I. Dreptul penal ca ramură de drept și știința dreptului penal	1
Secțiunea 1. Dreptul penal ca ramură de drept.....	1
§1. Noțiunea dreptului penal.....	1
§2. Obiectul dreptului penal.....	2
§3. Scopul dreptului penal	3
§4. Subramurile dreptului penal.....	4
§5. Legătura dreptului penal cu celelalte ramuri de drept.....	6
Secțiunea a 2-a. Știința dreptului penal	7
§1. Noțiune.....	7
§2. Obiectul de studiu al științei dreptului penal.....	8
§3. Metodele de studiu folosite de știința dreptului penal	8
§4. Evoluția științei dreptului penal	8
Secțiunea a 3-a. Principiile dreptului penal.....	11
§1. Noțiunea și sistemul principiilor dreptului penal	11
§2. Principiile fundamentale ale dreptului penal.....	11
2.1. Principiul legalității	11
2.2. Principiul reacției sociale împotriva infracțiunilor	17
2.3. Principiul umanismului	17
2.4. Egalitatea în fața legii penale	18
2.5. Infracțiunea este unicul temei al răspunderii penale	18
2.6. Principiul răspunderii penale personale.....	19
2.7. Prevenirea faptelor prevăzute de legea penală	20
2.8. Aspecte de drept comparat	20
Bibliografie selectivă	21
Capitolul II. Izvoarele dreptului penal.....	23
Secțiunea 1. Noțiunea și specificul izvoarelor dreptului penal Principalele izvoare ale dreptului penal	23
§1. Noțiunea izvoarelor dreptului penal.....	23
§2. Specificul izvoarelor dreptului penal	23
§3. Izvoarele dreptului penal.....	24
3.1. Constituția României.....	24
3.2. Tratatetele și convențiile internaționale	24
3.3. Legile penale ca izvoare principale ale dreptului penal.....	26
3.4. Jurisprudența ca izvor de drept penal	28
3.5. Ordonanța de urgență, izvor de drept penal.....	29

3.6. Unele considerații asupra faptului dacă cutuma este sau nu izvor de drept penal	30
Secțiunea a 2-a. Noțiunea de lege penală. Categorii de legi penale	31
§1. Noțiunea de lege penală	31
§2. Categorii de legi penale	32
Secțiunea a 3-a. Normele juridice penale	34
§1. Noțiunea normei juridice penale	34
§2. Structura normei penale	34
§3. Categorii de norme penale	35
Secțiunea a 4-a. Interpretarea legii penale.....	40
§1. Noțiunea și necesitatea interpretării legii penale	40
§2. Formele sau felurile interpretării.....	43
§3. Metodele de interpretare	44
3.1. Interpretarea literală sau textuală.....	44
3.2. Interpretarea logică sau rațională.....	45
3.3. Interpretarea istorico-juridică	45
3.4. Interpretarea sistematică.....	45
3.5. Interpretarea prin analogie.....	46
§4. Rezultatele și limitele interpretării	46
4.1. Interpretarea declarativă	46
4.2. Interpretarea restrictivă.....	46
4.3. Interpretarea extensivă	46
4.4. Limitele interpretării.....	47
Bibliografie selectivă	47
Capitolul III. Aplicarea legii penale în spațiu și timp	48
Secțiunea 1. Considerațiuni generale	48
§1. Noțiunea aplicării legii penale	48
§2. Elementele în raport cu care se aplică legea penală	49
Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale în timp	50
§1. Noțiune.....	50
§2. Principiul activității legii penale	51
2.1. Conceptul și fundamentul principiului activității legii penale.....	51
2.2. Determinarea legii penale în vigoare.....	52
2.3. Momentul comiterii infracțiunii	55
2.4. Concursul de legi penale. Concursul de norme penale (concursul de calificări)	55
2.4.1. Concursul de legi penale.....	55
2.4.2. Concursul de norme penale (concursul de calificări).....	56
2.5. Aspecte de drept comparat	57
§3. Neretroactivitatea legii penale	58
§4. Extraactivitatea legii penale.....	60
4.1. Noțiuni preliminare	60
4.2. Retroactivitatea.....	60
4.3. Ultraactivitatea	68

4.4. Aplicarea legii penale mai favorabile.....	70
4.4.1. Cadrul legal și justificarea aplicării legii penale mai favorabile	70
4.4.2. Aplicarea legii mai favorabile infracțiunilor nedefinitiv judecate.....	71
4.4.3. Aplicarea legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive.....	84
Secțiunea a 3-a. Aplicarea legii penale în spațiu.....	96
§1. Noțiunea aplicării legii penale în spațiu.....	96
§2. Aplicarea legii penale faptelor săvârșite pe teritoriul României.....	98
2.1. Principiul teritorialității legii penale.....	98
2.2. Noțiunea de teritoriu în sensul legii penale	99
2.3. Noțiunea de infracțiune săvârșită pe teritoriul țării	101
2.4. Excepții de la principiul teritorialității	102
§3. Aplicarea legii penale române unor infracțiuni săvârșite în străinătate	107
3.1. Noțiuni preliminare	107
3.2. Principiul personalității legii penale.....	108
3.2.1. Noțiunea și justificarea aplicării principiului personalității legii penale	108
3.2.2. Condiții de aplicare a principiului personalității legii penale.....	109
3.3. Principiul realității legii penale	110
3.4. Principiul universalității legii penale.....	112
3.5. Prioritatea convențiilor internaționale în materia unor infracțiuni săvârșite în străinătate	113
Secțiunea a 4-a. Cooperarea judiciară internațională în materie penală.....	113
§1. Noțiunea, importanța și necesitatea cooperării judiciare internaționale în materie penală.....	113
§2. Forme de cooperare cunoscute în România	118
§3. Formele de cooperare judiciară internațională în materie penală prevăzute de actuala legislație a României.	
Prezentare generală.....	125
3.1. Forme prevăzute în legea specială.....	125
3.2. Extradarea.....	126
3.3. Predarea în baza unui mandat european de arestare	126
3.4. Transferul de proceduri în materie penală.....	127
3.5. Recunoașterea și executarea hotărârilor	127
3.6. Transferarea persoanelor condamnate.....	127
3.7. Asistența judiciară în materie penală.....	127
§4. Forme prevăzute de Codul penal și de Codul de procedură penală	128
4.1. Aplicarea legii penale române infracțiunilor săvârșite în străinătate de străini sau apatrizi.....	128
4.2. Incriminarea în legea penală română a unor fapte periculoase, ca urmare a ratificării unor Convenții internaționale	128
4.3. Recunoașterea efectelor hotărârilor judecătorești pronunțate în străinătate.....	128

4.4. Consacrarea recidivei internaționale	129
4.5. Transmiterea în temeiul reciprocității de informații și date.....	129
4.6. Extradarea.....	129
§5. Forme de cooperare prevăzute de Legea nr. 39/2003	129
§6. Extradarea	130
6.1. Noțiunea și natura juridică a extradării	130
6.2. Trăsăturile extradării	132
6.3. Condițiile extradării.....	133
6.4. Situațiile de excepție când nu poate opera extradarea	136
6.4.1. Excepții referitoare la persoană	136
6.4.2. Excepții referitoare la fapte.....	138
6.4.3. Excepții referitoare la pedeapsă.....	139
6.4.4. Excepții referitoare la competență	139
6.4.5. Excepții referitoare la procedură.....	139
6.5. Ordinea de preferință în acordarea extradării	140
6.6. Organele implicate în efectuarea extradării.....	140
Bibliografie selectivă	140
Capitolul IV. Raportul juridic penal	142
Secțiunea 1. Raportul juridic – instrument de înfăptuire a dreptului penal	142
§1. Noțiune.....	142
§2. Trăsăturile raportului juridic penal	142
§3. Ordinea de drept penal	143
§4. Categoriile de raporturi juridice penale	144
Secțiunea a 2-a. Raportul juridic penal de conformare	144
§1. Noțiunea și elementele raportului juridic penal de conformare	144
1.1. Noțiunea raportului juridic penal de conformare	144
1.2. Subiectele raportului juridic penal de conformare	145
1.3. Conținutul raportului juridic penal de conformare	145
1.4. Obiectul raportului juridic penal de conformare	145
§2. Nașterea, modificarea și stingerea raportului juridic penal de conformare.....	146
Secțiunea a 3-a. Raportul juridic penal de conflict.....	147
§1. Noțiunea și elementele raportului juridic penal de conflict	147
1.1. Noțiunea raportului juridic penal de conflict.....	147
1.2. Subiectele raportului juridic penal de conflict.....	147
1.3. Conținutul raportului juridic penal de conflict	147
1.4. Obiectul raportului juridic penal de conflict.....	148
§2. Nașterea, modificarea și stingerea raportului juridic penal de conflict.....	148
2.1. Nașterea raportului juridic penal de conflict	148
2.2. Modificarea raportului juridic penal de conflict.....	149
2.3. Stingerea raportului juridic penal de conflict	150
Bibliografie selectivă	151

Titlul II. Infraacțiunea	153
Capitolul I. Noțiunea de infraacțiune	153
Secțiunea 1. Preliminarii	153
Secțiunea a 2-a. Definiția infraacțiunii.....	154
Capitolul II. Trăsăturile esențiale ale infraacțiunii.....	156
Secțiunea 1. Prevederea faptei în legea penală (fapta tipică)	156
Secțiunea a 2-a. Vinovăția.....	157
§1. Noțiune.....	157
§2. Formele vinovăției	158
2.1. Intenția și modalitățile sale.....	158
2.2. Culpă și modalitățile sale	161
2.3. Praeterintenția.....	164
2.4. Practică judiciară	164
2.5. Săvârșirea infraacțiunii comise prin omisiune	166
Secțiunea a 3-a. Caracterul nejustificat al faptei (antejuridicitatea).....	167
Secțiunea a 4-a. Caracterul imputabil al faptei.....	167
Secțiunea a 5-a. Aspecte de drept comparat.....	168
Bibliografie selectivă	169
Capitolul III. Conținutul infraacțiunii.....	170
Secțiunea 1. Aspecte generale.....	170
§1. Noțiunea de conținut al infraacțiunii	170
§2. Noțiunea de infraacțiune și noțiunea de conținut al infraacțiunii	170
§3. Structura conținutului infraacțiunii.....	171
§4. Clasificarea conținuturilor de infraacțiune.....	172
Secțiunea a 2-a. Conținutul constitutiv și raporturile sale cu conținutul juridic al infraacțiunii.....	172
Secțiunea a 3-a. Condiții preexistente infraacțiunii	173
§1. Condiții privind obiectul infraacțiunii	173
1.1. Noțiune	173
1.2. Forme ale obiectului infraacțiunii	174
§2. Subiecții infraacțiunii.....	175
2.1. Subiectul activ	175
2.2. Persoana fizică, subiect activ al infraacțiunii. Condiții	175
2.3. Persoana juridică, subiect activ al infraacțiunii.....	178
2.4. Subiectul pasiv al infraacțiunii.....	182
2.5. Date istorice și de drept comparat asupra răspunderii penale a persoanei juridice.....	182
Secțiunea a 4-a. Conținutul constitutiv al infraacțiunii	191
§1. Latura obiectivă	191
1.1. Noțiune și structură	191
1.2. Elementul material	191
1.3. Urmarea imediată	192
1.4. Legătura de cauzalitate	193

1.4.1. Elementele raportului de cauzalitate.....	195
1.4.2. Teorii privitoare la raportul de cauzalitate.....	195
1.5. Condiții de loc, timp, mod și împrejurări în care se săvârșesc unele infracțiuni (cerințe esențiale).....	196
§2. Latura subiectivă a infracțiunii	197
2.1. Noțiune.....	197
2.2. Vinovăția ca element al laturii subiective.....	197
2.3. Mobilul.....	198
2.4. Scopul infracțiunii	199
Bibliografie selectivă	199

Capitolul IV. Formele infracțiunii intenționate după fazele

ei de desfășurare.....	200
Secțiunea 1. Fazele de desfășurare a infracțiunii intenționate.....	200
§1. Noțiune.....	200
§2. Perioada internă	201
§3. Perioada externă.....	201
Secțiunea a 2-a. Formele infracțiunii intenționate în raport de fazele de desfășurare	202
§1. Noțiune și caracterizare.....	202
§2. Formele infracțiunii intenționate.....	203
Secțiunea a 3-a. Actele pregătitoare (preparatorii).....	203
§1. Noțiune.....	203
§2. Modalitățile actelor pregătitoare.....	203
§3. Condițiile actelor pregătitoare.....	204
§4. Felurile actelor pregătitoare și caracteristicile acestora	205
§5. Incriminarea și sancționarea actelor pregătitoare.....	206
Secțiunea a 4-a. Tentativa	208
§1. Definiție și caracterizare	208
§2. Condiții	209
§3. Conținutul tentativei.....	210
3.1. Obiectul tentativei	210
§4. Infracțiuni la care tentativa nu este posibilă.....	212
§5. Formele tentativei	213
5.1. Tentativa întreruptă (neterminată).....	213
5.2. Tentativa perfectă sau fără efect.....	214
5.3. Tentativa absolut improprie.....	214
§6. Incriminarea și sancționarea tentativei.....	215
6.1. Incriminarea tentativei.....	215
6.2. Sancționarea tentativei	216
6.3. Practică judiciară	216
Secțiunea a 5-a. Infracțiunea consumată	218
§1. Noțiune.....	218
§2. Infracțiunea – fapt consumat.....	218
§3. Infracțiunea – fapt epuizat	219

Secțiunea a 6-a. Cauzele de nepedepsire a tentativei – desistarea și împiedicarea producerii rezultatului.....	220
§1. Noțiune și caracterizare.....	220
§2. Desistarea.....	220
§3. Împiedicarea producerii rezultatului	222
§4. Efectele desistării și ale împiedicării producerii rezultatului	222
§5. Aspecte de drept comparat.....	223
§6. Practică judiciară.....	224
Bibliografie selectivă	227
Capitolul V. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni.....	228
Secțiunea 1. Considerații generale privind unitatea și pluralitatea de infracțiuni	228
Secțiunea a 2-a. Unitatea de infracțiune.....	229
§1. Noțiune.....	229
§2. Felurile unității de infracțiune.....	229
§3. Unitatea naturală de infracțiune	230
3.1. Noțiune	230
3.2. Formele unității naturale de infracțiune	230
3.2.1. Infracțiunea simplă	230
3.2.2. Infracțiunea continuă	232
3.2.3. Infracțiunea deviată	234
§4. Unitatea legală de infracțiune	236
4.1. Noțiune	236
4.2. Formele unității legale.....	236
4.2.1. Infracțiunea continuată	236
4.2.2. Infracțiunea complexă	243
4.2.3. Infracțiunea de obicei	249
4.2.4. Infracțiunea progresivă	251
4.3. Practică judiciară	253
Secțiunea a 3-a. Pluralitatea de infracțiuni	254
§1. Noțiune.....	254
§2. Formele pluralității de infracțiuni	255
§3. Concursul de infracțiuni.....	255
3.1. Noțiune	255
3.2. Condițiile de existență ale concursului de infracțiuni	255
3.3. Formele concursului de infracțiuni.....	256
3.3.1. Concursul real de infracțiuni.....	256
3.3.2. Concursul ideal sau formal de infracțiuni.....	258
3.4. Aspecte de drept comparat	258
3.5. Practică judiciară	260
§4. Sancționarea concursului de infracțiuni	262
4.1. Sisteme de sancționare	262
4.2. Pedepșa principală în caz de concurs de infracțiuni săvârșite de persoana fizică.....	263

4.3. Excepții de la sistemul de sancționare a concursului de infracțiuni	264
4.4. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente săvârșite de persoana fizică.....	265
4.5. Aspecte de drept comparat	266
4.6. Practică judiciară	267
§5. Recidiva	268
5.1. Noțiune și caracterizare	268
5.2. Recidiva în cazul persoanei fizice	268
5.3. Termenii recidivei	269
5.4. Modalitățile recidivei	269
5.5. Modalitățile recidivei în Codul penal	270
5.5.1. Recidiva postcondamnatore.....	270
5.5.2. Recidiva postexecutorie.....	272
5.6. Condamnările care nu atrag starea de recidivă.....	274
5.7. Pedepsa în caz de recidivă.....	275
5.7.1. Pedepsa în cazul recidivei postcondamnatorei	276
5.7.2. Pedepsa în cazul recidivei postexecutorii	280
5.7.3. Descoperirea ulterioară a stării de recidivă.....	281
§6. Recidiva în cazul persoanei juridice	282
§7. Pluralitatea intermediară	283
§8. Pedepsele complementare, pedepsele accesorii și măsurile de siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni	284
§9. Aspecte de drept comparat.....	285
§10. Practică judiciară.....	286
Bibliografie selectivă	289
Capitolul VI. Cauzele justificative și de neimputabilitate.....	292
I. Clauzele justificative.....	292
Secțiunea 1. Considerații generale privind cauzele justificative	292
§1. Conceptul de cauze justificative	292
§2. Clasificarea cauzelor justificative	294
§3. Condiții de aplicare a cauzelor justificative	295
§4. Justificarea conceptului de antijuridicitate (fapta nu este justificată)	296
§5. Antijuridicitatea formală și antijuridicitatea materială (substanțială).....	297
§6. Raportul dintre antijuridicitate și vinovăție	298
§7. Consecințe ale existenței unei cauze justificative	299
Secțiunea a 2-a. Legitima apărare	299
§1. Noțiune și caracterizare.....	299
§2. Condițiile legitimei apărări	300
2.1. Condiții privitoare la atac	300
2.2. Condiții privitoare la apărare.....	303
2.3. Condiții referitoare la atac în cazul legitimei apărări modalitatea specială.....	305
2.4. Condiții privitoare la apărare în cazul legitimei apărări modalitatea specială.....	305

§3. Efectele legitimei apărări	307
§4. Aspecte de drept comparat.....	307
§5. Practică judiciară.....	308
Secțiunea a 3-a. Starea de necesitate	309
§1. Noțiune și caracterizare.....	309
§2. Condițiile stării de necesitate	310
2.1. Condiții privind pericolul	310
2.2. Condiții privind acțiunea de salvare	312
§3. Efectele stării de necesitate	313
§4. Aspecte de drept comparat.....	313
§5. Practică judiciară.....	315
Secțiunea a 4-a. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații.....	315
§1. Considerații generale privind cauza justificativă a exercitării unui drept sau a îndeplinirii unei obligații.....	315
§2. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații.....	316
§3. Obligația impusă de autoritatea competentă	321
§4. Efecte	324
§5. Referințe istorice și de drept comparat	325
Secțiunea a 5-a. Consimțământul persoanei vătămate	325
§1. Consimțământul persoanei vătămate. Delimitări	325
§2. Justificarea reglementării	327
§3. Condiții de valabilitate a consimțământului.....	328
§4. Chestiuni speciale care se pun în legătură cu consimțământul	331
§5. Aspecte de drept comparat.....	333
II. Clauzele de neimputabilitate	334
Secțiunea 1. Considerații generale privind cauzele de neimputabilitate	334
§1. Noțiune și caracterizare.....	334
§2. Clasificarea cauzelor de neimputabilitate	334
Secțiunea a 2-a. Constrângerea fizică.....	335
§1. Noțiune și caracterizare.....	335
§2. Condiții	335
§3. Efectele constrângerii fizice.....	337
Secțiunea a 3-a. Constrângerea morală	337
§1. Noțiune și caracterizare.....	337
§2. Condiții	337
§3. Efectele constrângerii morale	339
§4. Practică judiciară.....	339
Secțiunea a 4-a. Cazul fortuit	340
§1. Noțiune și caracterizare.....	340
§2. Condițiile cazului fortuit.....	340
§3. Efectele cazului fortuit.....	341
§4. Practică judiciară.....	341
Secțiunea a 5-a. Excesul neimputabil.....	342
§1. Noțiune și caracterizare.....	342
§2. Condițiile excesului neimputabil în caz de legitimă apărare.....	343

§3. Condițiile excesului neimputabil în caz de stare de necesitate	344
§4. Efectele excesului neimputabil	345
Secțiunea a 6-a. Iresponsabilitatea	345
§1. Noțiune și caracterizare.....	345
§2. Condițiile stării de ireponsabilitate.....	346
§3. Efectele ireponsabilității.....	347
§4. Practică judiciară.....	347
Secțiunea a 7-a. Intoxicația	349
§1. Noțiune și caracterizare.....	349
§2. Intoxicația – cauză de neimputabilitate.....	350
§3. Condițiile intoxicației.....	350
§4. Efectele beției	351
§5. Practică judiciară.....	351
Secțiunea a 8-a. Minoritatea făptuitorului.....	352
§1. Noțiuni și caracterizare	352
§2. Condițiile minorității.....	353
§3. Efectele minorității.....	353
§4. Practică judiciară.....	354
Secțiunea a 9-a. Eroarea	354
§1. Noțiune și caracterizare.....	354
§2. Clasificarea erorii în dreptul penal.....	356
§3. Condiții	357
§4. Efectele erorii de fapt.....	358
§5. Aspecte de drept comparat.....	358
§6. Practică judiciară.....	359
Bibliografie selectivă	362
Capitolul VII. Infractorul.....	363
Secțiunea 1. Infractorul sub aspect criminologic și sub aspect juridic	363
§1. Infractorul sub aspect criminologic.....	363
§2. Infractorul sub aspect juridic	364
Secțiunea a 2-a. Clasificarea infractorilor	365
Secțiunea a 3-a. Aspecte generale privind pluralitatea de infractori	367
Secțiunea a 4-a. Formele pluralității de infractori	368
§1. Pluralitatea naturală	368
§2. Pluralitatea constituită.....	368
§3. Pluralitatea ocazională (participația penală)	370
Secțiunea a 5-a. Participația penală.....	370
§1. Noțiune și caracterizare.....	370
§2. Felurile participației penale.....	371
§3. Natura juridică a participației.....	371
§4. Condițiile generale ale participației penale.....	372
Secțiunea a 6-a. Formele participației penale.....	376
§1. Autorul.....	377
1.1. Coautoratul.....	377

1.2. Condițiile coautoratului.....	377
1.3. Aspecte de drept comparat	382
1.4. Practică judiciară	383
§2. Instigarea.....	385
2.1. Condițiile instigării.....	385
2.2. Formele instigării	388
2.3. Aspecte de drept comparat	388
2.4. Practică judiciară	389
§3. Complicitatea	390
3.1. Condițiile complicității.....	391
3.2. Formele complicității	393
3.3. Aspecte de drept comparat	397
3.4. Practică judiciară	397
Secțiunea a 7-a. Participația improprie (imperfectă).....	400
§1. Noțiune și caracterizare.....	400
§2. Modalitatea intenție și culpă	402
§3. Modalitatea intenție și lipsă de vinovăție.....	403
§4. Aspecte de drept comparat.....	404
§5. Practică judiciară.....	405
Secțiunea a 8-a. Pedepsa în caz de participație.....	405
§1. Fapta prevăzută de legea penală, temeiul obiectiv al răspunderii penale a participanților	405
§2. Sisteme de sancționare a participanților la infracțiune.....	406
§3. Sistemul consacrat de Codul penal privitor la pedepsirea participanților la infracțiune	406
§4. Pedepsa în cazul participației proprii	407
§5. Pedepsa în cazul participației penale improprie.....	408
§6. Circumstanțele personale și reale.....	408
§7. Împiedicarea de către participant a săvârșirii faptei.....	409
7.1. Noțiune	409
7.2. Condiții.....	410
7.3. Efecte.....	410
Bibliografie selectivă	411
Titlul III. Răspunderea penală	413
Capitolul I. Aspecte generale privind răspunderea penală.....	413
Secțiunea 1. Noțiunea de răspundere penală	413
§1. Noțiune.....	413
§2. Reglementare	414
Secțiunea a 2-a. Principiile răspunderii penale	414
§1. Principiul legalității răspunderii penale	414
§2. Infracțiunea este unicul temei al răspunderii penale	415
§3. Principiul umanismului	415
§4. Principiul răspunderii penale personale	415
§5. Principiul unicității răspunderii penale (<i>non bis in idem</i>)	416

§6. Principiul inevitabilității răspunderii penale	416
§7. Principiul individualizării răspunderii penale	416
§8. Principiul prescriptibilității răspunderii penale	416
§9. Promptitudinea răspunderii penale.....	417
Secțiunea a 3-a. Durata și etapele răspunderii penale	418
§1. Durata răspunderii penale	418
§2. Etapele răspunderii penale	419
Bibliografie selectivă	420
Capitolul II. Cauzele care înlătură răspunderea penală.....	421
Secțiunea 1. Considerații generale	421
§1. Noțiunea și clasificarea cauzelor care înlătură răspunderea penală	421
§2. Efectele cauzelor care înlătură răspunderea penală.....	422
Secțiunea a 2-a. Amnistia.....	422
§1. Noțiune.....	422
§2. Felurile amnistiei	422
§3. Obiectul și caracterele amnistiei	423
§4. Efectele amnistiei.....	423
§5. Limitele efectelor amnistiei	424
§6. Continuarea procesului penal pentru infracțiunile amnistiate.....	425
§7. Practică judiciară.....	425
Secțiunea a 3-a. Prescripția răspunderii penale	425
§1. Noțiunea de prescripție a răspunderii penale	425
§2. Efecte	426
§3. Termenele de prescripție a răspunderii penale pentru persoana fizică	427
§4. Termenele de prescripție a răspunderii penale pentru persoana juridică.....	428
§5. Calculul termenelor de prescripție	428
§6. Întreruperea cursului prescripției	429
6.1. Noțiune	429
6.2. Cauzele de întrerupere a prescripției	429
6.3. Efecte.....	429
6.4. Prescripția specială.....	430
§7. Suspendarea cursului prescripției răspunderii penale	430
7.1. Explicații preliminare.....	430
7.2. Cauzele de suspendare a prescripției.....	430
7.3. Efecte.....	431
§8. Aspecte de drept comparat.....	431
§9. Practică judiciară.....	432
Secțiunea a 4-a. Lipsa plângerii prealabile și retragerea plângerii prealabile.....	433
§1. Lipsa plângerii prealabile.....	433
1.1. Noțiune	433
1.2. Efectele și caracterele plângerii prealabile	434
1.3. Consecințele lipsei plângerii prealabile.....	435

§2. Retragerea plângerii prealabile	435
§3. Practică judiciară.....	437
Secțiunea a 5-a. Împăcarea.....	438
§1. Noțiune și caracterizare.....	438
§2. Condițiile împăcării	438
§3. Efectele împăcării	439
Bibliografie selectivă	440
Titlul IV. Sancțiunile de drept penal.....	441
Capitolul I. Considerații generale asupra sancțiunilor de drept penal.....	441
Secțiunea 1. Sancțiunile de drept penal și caracterul lor	441
Secțiunea a 2-a. Cadrul sancțiunilor în dreptul penal.....	442
Bibliografie selectivă	444
Capitolul II. Pedepsele	445
Secțiunea 1. Noțiunea și trăsăturile pedepsei	445
§1. Noțiuni generale.....	445
§2. Funcțiile pedepsei	446
§3. Categoriile de pedepse.....	448
§4. Cadrul pedepselor în dreptul penal român	448
4.1. Reglementarea pedepselor.....	448
4.2. Unele referințe istorice și de drept comparat în materia pedepselor.....	450
Secțiunea a 2-a. Pedepsele principale aplicabile persoanei fizice	452
§1. Pedepsa detențiunii pe viață	452
§2. Pedepsa închisorii.....	454
2.1. Regimul de maximă siguranță.....	454
2.2. Regimul închis.....	455
2.3. Regimul semideschis.....	455
2.4. Regimul deschis	456
2.5. Stabilirea regimului de executare a pedepselor privative de libertate	456
2.6. Schimbarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate	456
2.7. Individualizarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate	457
2.8. Munca prestată de persoanele condamnate la pedepse privative de libertate	458
2.9. Aspecte de drept comparat	459
§3. Amenda penală	460
3.1. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii.....	462
3.2. Executarea pedepsei amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității.....	464
3.2.2. Înlocuirea amenzii care a însoțit pedeapsa închisorii cu obligația condamnatului de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității	465

3.2.3. Înlocuirea cu zile de închisoare a zilelor-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității	467
3.2.4. Înlocuirea pedepsei amenizii închisorii în ipoteza în care condamnatul nu consimte la executarea amenizii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității	467
3.2.5. Încetarea executării muncii în folosul comunității dispuse în condițiile prevăzute de art. 64 alin. (1) C.pen.	467
3.3. Aspecte de drept comparat	468
Secțiunea a 3-a. Pedepsele complementare aplicabile persoanei fizice	469
§1. Pedepsa complementară a interzicerii unor drepturi	469
1.1. Caracterizarea pedepsei interzicerii exercițiului unor drepturi.....	470
1.2. Conținutul interzicerii unor drepturi.....	471
1.3. Aplicarea pedepsei interzicerii unor drepturi	475
1.3.1. Condiții de aplicare a pedepsei interzicerii exercitării unor drepturi	475
1.3.2. Executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi	476
§2. Degradarea militară.....	477
§3. Publicarea hotărârii definitive de condamnare.....	478
Secțiunea a 4-a. Pedepsele accesorii aplicabile persoanei fizice.....	479
Secțiunea a 5-a. Practică judiciară	481
Secțiunea a 6-a. Pedepsele principale aplicabile persoanei juridice.....	484
§1. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice	484
1.1. Personalitatea juridică	484
1.2. Capacitatea juridică	484
1.3. Săvârșirea infracțiunilor în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice.....	485
§2. Pedepsa principală aplicabilă persoanei juridice.....	486
2.1. Amenda	486
2.2. Suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice.....	489
2.3. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice	490
2.4. Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice	490
2.5. Plasarea sub supraveghere judiciară.....	491
§3. Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare	491
§4. Aspecte de drept comparat.....	491
§5. Practică judiciară.....	493
Bibliografie selectivă	494
Capitolul III. Minoritatea	496
Secțiunea 1. Considerații generale privind răspunderea penală a minorilor. Explicații preliminare	496
Secțiunea a 2-a. Referințe istorice.....	497
Secțiunea a 3-a. Limitele răspunderii penale a minorilor.....	504

Secțiunea a 4-a. Sistemul sancționator pentru minori	505
Secțiunea a 5-a. Măsurile educative neprivative de libertate	506
§1. Stagiul de formare civică	507
§2. Supravegherea.....	508
§3. Consemnarea la sfârșit de săptămână.....	509
§4. Asistarea zilnică.....	510
§5. Prolungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate	511
Secțiunea a 6-a. Măsurile educative privative de libertate aplicabile minorilor infractori.....	511
§1. Internarea într-un centru educativ	512
§2. Internarea într-un centru de detenție	513
Secțiunea a 7-a. Dispoziții comune privind răspunderea penală a minorului	516
§1. Efectele cauzelor de atenuare și agravare	516
§2. Pluralitatea de infracțiuni	516
§3. Descoperirea unei infracțiuni săvârșite în timpul minorității.....	517
§4. Prescripția răspunderii penale a minorilor	518
§5. Prescripția executării măsurilor educative	518
§6. Efectele măsurilor educative	518
§7. Situația minorului devenit major.....	518
Secțiunea a 8-a. Aspecte de drept comparat.....	518
§1. Noțiuni generale.....	518
§2. Franța	520
§3. Germania.....	523
§4. Italia	526
§5. Spania	528
§6. Portugalia	530
§7. Anglia și Țara Galilor	531
Bibliografie selectivă	533
Capitolul IV. Măsurile de siguranță	534
Secțiunea 1. Explicații preliminare	534
§1. Noțiune și caracterizare.....	534
§2. Scopul măsurilor de siguranță.....	536
§3. Aspecte de drept comparat.....	539
Secțiunea a 2-a. Măsurile de siguranță – în special.....	540
§1. Obligarea la tratament medical	540
§2. Internarea medicală.....	541
§3. Interzicerea unei funcții sau profesii	543
§4. Confiscarea specială ²	544
4.1. Condiții generale privind dispunerea măsurii de siguranță a confiscării speciale.....	545
4.2. Categoriile de bunuri supuse confiscării speciale conform prevederilor art. 112 C.pen.	548

4.3. Limitări ale măsurii de siguranță a confiscării speciale.....	556
4.4. Confiscarea specială prin echivalent	557
4.5. Confiscarea bunurilor obișnuite din exploatarea sau folosirea bunurilor față de care s-a dispus măsura confiscării	558
4.6. Executarea confiscării speciale.....	558
4.7. Aspecte de drept comparat	560
4.8. Practică judiciară	564
§5. Confiscarea extinsă	569
5.1. Cadrul legislativ intern privind măsura confiscării extinse în legislația penală	569
5.2. Instituirea prin prevederi constituționale a prezumției dobândirii licite a averii	576
5.3. Limitări ale măsurii de siguranță a confiscării extinse	581
5.4. Confiscarea extinsă prin echivalent.....	582
5.5. Confiscarea bunurilor obținute din exploatarea sau folosirea bunurilor față de care s-a dispus măsura confiscării extinse.....	582
5.6. Aspecte de drept comparat privind măsura confiscării extinse ...	583
Bibliografie selectivă	587
Titlul V. Aplicarea și executarea pedepsei.....	589
Capitolul I. Individualizarea pedepselor	589
Secțiunea 1. Aspecte generale	589
§1. Noțiuni și cadru	589
1.1. Noțiune	589
1.2. Cadru	590
§2. Formele individualizării pedepselor.....	590
Secțiunea a 2-a. Individualizarea judiciară a pedepselor.....	591
§1. Generalități.....	591
§2. Împrejurările care atenuează sau agravează răspunderea penală	596
2.1. Aspecte introductive.....	596
2.2. Clasificarea circumstanțelor	597
2.3. Circumstanțele atenuante	597
2.3.1. Circumstanțe atenuante legale	597
2.3.2. Circumstanțele atenuante judiciare	604
2.3.3. Efectele circumstanțelor atenuante	605
2.4. Circumstanțele agravante ¹	611
2.5. Concursul între cauze de atenuare sau de agravare	617
2.5.1. Concursul între cauzele de atenuare a pedepsei.....	617
2.5.2. Concursul între cauzele de agravare a pedepsei.....	618
2.6. Aspecte de drept comparat	619
2.7. Practică judiciară	622
Bibliografie selectivă	627
Capitolul II. Mijloace de individualizare a pedepselor	629
Secțiunea 1. Renunțarea la aplicarea pedepsei	629
§1. Caracterizare și natură juridică	629

§2. Condiții de aplicare.....	630
§3. Avertismentul.....	632
§4. Efectele și anularea renunțării la aplicarea pedepsei.....	633
§5. Aspecte de drept comparat.....	634
Secțiunea a 2-a. Amânarea aplicării pedepsei.....	634
§1. Noțiune și natura juridică.....	634
§2. Condițiile amânării aplicării pedepsei.....	635
§3. Situații în care nu se poate dispune amânarea aplicării pedepsei.....	635
§4. Supravegherea infractorului. Termen, măsuri de supraveghere și obligații.....	636
§5. Revocarea amânării aplicării pedepsei.....	638
§6. Anularea amânării aplicării pedepsei.....	639
§7. Efectele amânării aplicării pedepsei.....	639
§8. Aspecte de drept comparat.....	640
Secțiunea a 3-a. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere ¹	640
§1. Noțiune și caracterizare.....	640
§2. Condiții de aplicare.....	642
2.1. Condiții privitoare la natura și quantumul pedepsei.....	642
2.2. Condiții cu privire la antecedentele infractorului.....	642
§3. Termenul de supraveghere.....	643
§4. Măsurile de supraveghere.....	643
§5. Supravegherea condamnatului.....	644
§6. Modificarea sau încetarea obligațiilor.....	644
§7. Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere.....	644
7.1. Revocarea obligatorie.....	644
7.2. Revocarea facultativă.....	645
§8. Anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere.....	645
§9. Efectele suspendării executării pedepsei sub supraveghere.....	646
9.1. Efectul imediat.....	646
9.2. Efectul definitiv.....	646
§10. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere în cazuri speciale.....	647
§11. Aspecte de drept comparat.....	647
Secțiunea a 4-a. Liberarea condiționată.....	650
§1. Considerații generale.....	650
§2. Referințe istorice.....	652
§3. Condiții de acordare.....	656
3.1. Condițiile liberării condiționate în cazul detențiunii pe viață.....	656
3.2. Condițiile liberării condiționate în cazul pedepsei închisorii.....	657
§4. Măsurile de supraveghere și obligațiile.....	661
§5. Supravegherea condamnatului.....	662
§6. Modificarea sau încetarea obligațiilor.....	662
§7. Revocarea liberării condiționate.....	664
§8. Anularea liberării condiționate.....	665
§9. Efectele liberării condiționate.....	665

§10. Aspecte de drept comparat.....	666
10.1. Franța.....	666
10.2. Italia.....	666
10.3. Olanda	667
10.4. Statele Unite ale Americii	668
10.5. Portugalia	668
10.6. Germania	668
10.7. Grecia	669
10.8. Spania.....	669
10.9. Elveția.....	669
Secțiunea a 5-a. Calculul pedepselor.....	669
§1. Durata executării.....	669
§2. Computarea duratei măsurilor preventive privative de libertate.....	670
Bibliografie selectivă	670
Titlul VI. Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei	673
Secțiunea 1. Aspecte generale.....	673
Secțiunea a 2-a. Grațierea.....	673
§1. Noțiune.....	673
§2. Incursiune în istoria dreptului românesc referitoare la instituția grațierii	674
2.1. Grațierea în perioada antichității	674
2.2. Grațierea în Epoca feudală	674
2.3. Grațierea în Epoca modernă	677
2.4. Influența perioadei comuniste asupra grațierii	678
2.5. Grațierea după 1989 și până în contemporaneitate.....	682
§3. Caracterele grațierii.....	683
§4. Obiectul grațierii	686
§5. Efectele grațierii.....	686
5.1. Efectele grațierii asupra pedepselor principale.....	686
5.2. Efectele grațierii asupra pedepsei a cărei executarea a fost suspendată sub supraveghere	687
5.3. Efectele grațierii asupra pedepselor complementare	688
5.4. Efectele grațierii pedepselor accesorii.....	688
5.5. Efectele grațierii asupra măsurilor de siguranță	688
5.6. Efectele grațierii asupra măsurilor educative	688
5.7. Efectele grațierii asupra drepturilor persoanei vătămate	688
§6. Efectele grațierilor succesive	689
§7. Aspecte de drept comparat.....	689
7.1. Austria	690
7.2. Danemarca.....	691
7.3. Elveția	691
7.4. Franța.....	692
7.5. Germania	693
7.6. Grecia	694

7.7. Italia.....	694
7.8. Marea Britanie.....	695
7.9. Spania.....	696
7.10. Suedia.....	696
7.11. Țările de Jos.....	696
7.12. Statele Unite ale Americii.....	696
7.13. Japonia.....	697
Secțiunea a 3-a. Prescripția executării pedepsei.....	697
§1. Noțiune.....	697
§2. Efectele prescripției executării pedepsei.....	698
§3. Termenele de prescripție a executării pedepsei pentru persoana fizică.....	698
§4. Termenele de prescripție a executării pedepsei aplicate persoanei juridice.....	699
§5. Întreruperea cursului prescripției executării pedepsei.....	700
§6. Suspendarea cursului prescripției executării pedepsei.....	700
§7. Aspecte de drept comparat.....	701
§8. Practică judiciară.....	701
Bibliografie selectivă.....	704
Titlul VII. Cauzele care înlătură consecințele condamnării.....	705
Secțiunea 1. Aspecte generale.....	705
Secțiunea a 2-a. Reabilitarea.....	705
§1. Noțiune.....	705
§2. Felurile reabilitării.....	706
§3. Efectele reabilitării.....	706
§4. Trăsăturile reabilitării.....	707
§5. Reabilitarea de drept.....	707
5.1. Noțiune.....	707
5.2. Condițiile reabilitării de drept.....	707
§6. Reabilitarea judecătorească.....	708
6.1. Noțiune.....	708
6.2. Condițiile reabilitării judecătorești.....	708
6.3. Calcularea termenelor de reabilitare.....	709
6.4. Anularea reabilitării.....	711
6.5. Aspecte de drept comparat.....	711
6.6. Efectele reabilitării.....	713
§7. Practică judiciară.....	713
Bibliografie selectivă.....	715